

Πριν από 40 χρόνια

_ Κωνσταντινούπολη

του **Νίκου Δήμου**

Ανάθεμα σε όποιον πρωτοβρήκε τις αφηρημένες έννοιες!

1957, στο Μόναχο. Στο καφενείο όπου μαζευόμασταν συχνά, ερχόταν ένα ήσυχο παιδί, μελαχρινό, με την κοπέλα του, μια γερμανίδα κοκκινομάλλα, κεφάτη. Ήταν του Πολυτεχνείου (οι πολυτεχνίτες θυμήθηκαν να τον έχουν δει στις παραδόσεις).

Με τον καιρό πιάσαμε κουβέντα, παίζαμε και καμιά φορά στα μηχανάκια. Μιλούσε καλά γερμανικά, με μια ακαθόριστη προφορά. Το όνομά του δεν το είχαμε μάθει. Δεν μας το 'πε, δεν ρωτήσαμε; Πού να θυμάμαι τώρα.

Ενα βράδυ ήρθαν δύο πολυτεχνίτες και μας είπαν πως είναι Τούρκος! Τούρκος; Την άλλη μέρα κανείς δεν του ξαναμίλησε. Μάλιστα κάπου νιώσαμε και μια κρυφή αγανάκτηση. Σαν να μας είχε εξαπατήσει.

Οχι μόνο επειδή δεν μας το είπε – αλλά επειδή δεν το έγραφε στο μέτωπό του. Τουλάχιστον αν είχε άλλη συμπεριφορά – βάνουση, βάρβαρη, χυδαία – όπως οι Τούρκοι που φανταζόμασταν. Τι δουλειά

έχει να είναι ευγενικός, συμπαθητικός, πολιτισμένος και... Τούρκος. Εξοργιστικό!

Εστω. Από την επόμενη μέρα δεν ήταν άνθρωπος. Ήταν Τούρκος. Η αφηρημένη έννοια θριάμβευσε πάνω στη συγκεκριμένη πραγματικότητα.

1969, Αμοστερνταμ. Βλέπω, στο απέναντι πεζοδρόμιο, ένα «πηγαδάκι» από μελαχρινούς ανθρώπους που συζητούν με ζωηρές κινήσεις. Ανάμεσα στους χαμηλόφωνους Βόρειους, οι φωνές τους καμπάνιζαν: Έλληνες είναι, σκέφτηκα.

Όταν πλησίασα και διαπίστωσα πως ήταν Τούρκοι, ένιωσα μέσα μου ένα σφίξιμο αποστροφής. Προσπάθησα να το αναλύσω – αμέσως – γιατί το ένιωσα. Και κατάλαβα πως με ενόχλησαν επειδή μου μοιάζουν.

Τίποτα δεν απωθεί περισσότερο από το όμοιο (και τίποτα δεν έλκει... αν τύχει). Για τον Έλληνα, η διαπίστωση πως μοιάζει με Τούρκο είναι μια ύβρις. (Αντίθετα, δεν προσβάλλεται αν τον παρομοιάσεις με Ιταλό.)

Κι όμως, αυτοί είναι οι γείτονές μας, με αυτούς (και κάτω από αυτούς) ζήσαμε. Πήραμε από τη γλώσσα τους, το φαγητό τους, τις σκέψεις τους, τη νοοτροπία τους. Πήραμε ίσως πιο πολλά από όσα δώσαμε.

Όμως ένα μέρος από την ιστορία μας το καταπιέζουμε μέσα μας και το απωθούμε. Δικαιολογημένη αντίδραση – αλλά πόσο υγιής;

Και έτσι φτάνω να πιστεύω πως δεν μισούμε τόσο τους Τούρκους της Τουρκίας, όσο τον Τούρκο μέσα μας. Είναι ο φτωχός συγγενής από την επαρχία, το σκοτεινό παρελθόν μας, αυτό που αφήσαμε πίσω μας στον δρόμο για τον εξευρωπαϊσμό μας.

Και ενώ εμείς ντρεπόμαστε για την ομοιότητά μας με τον Τούρκο, νομίζουμε παράλληλα πως εκείνος μας ζηλεύει. Γιατί (προβάλλοντας τη δική μας άποψη στη δική του σκέψη) λέμε πως είμαστε γι' αυτόν οι επιτυχημένοι πλούσιοι συγγενείς που προχώρησαν περισσότερο στον δρόμο της Ευρώπης.

Πόσο αλήθεια είναι αυτό; Και πόσο δίκιο έχουμε να κρίνουμε με «ευρωπαϊκά» κριτήρια τους δικούς μας πολιτισμούς;

Υπάρχει όμως και το «προαιώνιον μίσος». Τι απάτη! Μιλάμε γι' αυτό σαν να ήταν κληρονομικό. Σαν να τροποποιήθηκε κάποιο γονίδιο στα κύτταρά μας και γεννιόμαστε Τουρκοφάγοι (ή Ελληνοφάγοι).

Το μίσος εμείς και οι δύο είμαστε που το συντηρούμε ή το καλλιεργούμε. Με τις μονόπλευρες και μονοδιάστατες ερμηνείες της ιστορίας που διδάσκουμε, με τις εθνικές επετείους και τους πανηγυρικούς, με τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα, με την άρνηση να δεχθούμε το πρόσωπό μας και τους άλλους όπως είναι.

Ποιος κερδίζει από αυτή τη διαιώνιση; Κανείς. Ποιος χάνει; Και οι δύο. Το μίσος ποτέ δεν έφερε καρπό. Ο φανατισμός δεν έχει φυτέψει ποτέ ένα δέντρο στον κόσμο...

(Αποσπάσματα από κείμενο που δημοσιεύτηκε το 1981 στη στήλη μου, στο περιοδικό «Επίκαιρα». Κέρδισε το πρώτο δημοσιογραφικό βραβείο στην πρώτη διοργάνωση του ελληνοτουρκικού διαγωνισμού φιλίας «Αμνντί Ιπεκσί».

Τότε βέβαια δεν υπήρχε Ερντογάν...).

25.07.2020

Πηγή: [Το Βήμα](#)